PRZYCZYNY DZIAŁAŃ TERRORYSTYCZNYCH, WYZWANIA WSPÓŁCZESNEGO TERRORYZMU A BEZPIECZEŃSTWO PAŃSTWA

Zbigniew CIEKANOWSKI

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II
w Białej Podlaskiej

Wiesław ZAŁOGA

Wojskowa Akademia Techniczna

Aneta CHRZĄSZCZ

Streszczenie: W artykule poddano analizie terroryzm jako zagrożenie bezpieczeństwa globalnego. Podkreślono, że jest to zjawisko historycznie zmienne, wieloaspektowe, dynamiczne, które przejawia się w różnych postaciach. Będące wojną z państwem, a także jego strukturami, wojną nieprzebiegającą w środkach oraz tragiczną w konsekwencjach. Choć zagadnienie terroryzmu jest przedmiotem licznych studiów oraz analiz, to jednak często znawcy tej problematyki koncentrują się wyłącznie na wskazaniu głównych przesłanek wywołujących rozpatrywane zjawisko. W rozważaniach nad terroryzmem natomiast brakuje pogłębionej analizy czy próby systematyzacji źródeł terroryzmu. Stąd też autorzy artykułu zauważają potrzebę stworzenia modelu źródeł terroryzmu. W dobie wzrostu konfliktów, napięć etnicznych, ideologicznych oraz politycznych terroryzm zaczął przybierać nowe formy, a także stał się sposobem na rozwiązanie zaistniałych problemów. Skuteczność działań podejmowanych przez ugrupowania terrorystyczne jest w niemałym stopniu uzależniona od uzyskanych na ten cel funduszy. Warto zaznaczyć, że działalność terrorystyczna stanowi zagrożenie nie tylko dla życia, jak również własności poszczególnych jednostek, a będąc zasadniczą kwestią teraźniejszego świata, może zagrażać porządkowi społecznemu, stosunkom międzynarodowym, a przy zastosowaniu środków masowej zagłady dosłownie istnieniu ludzkości. Wszystko to sprawia, że świat został zmuszony do zakrojonej na szeroką skalę współpracy, gdyż wyłącznie poprzez szybką wymianę informacji można ubiec terrorystów. Celowa jest jednocześnie współpraca w dziedzinie prawa, jak również wymiany technologii. Realną metodą walki z terroryzmem jest zmiana układów ekonomicznych na świecie, a także stworzenie możliwości godnego życia dla jednej czwartej ludzkości, a ponadto edukacja. W tym celu, konieczna jest mobilizacja wszystkich obywateli na całym świecie. Poza tym, powinno się sięgać do korzeni zjawiska terroryzmu, a nie jedynie „leczyć” jego oznaki. W dzisiejszym świecie każde państwo musi mieć się na baczności, gdyż nie ma gwarancji bezpieczeństwa w przyszłości i trudno przewidzieć, kiedy nastąpi kolejny atak terrorystyczny. Również Polska, która do tej pory była wolna od bezpośrednich zagrożeń terrorystycznych, powinna być przygotowana na ewentualne zagrożenie ze strony terrorystów. W walce ze zjawiskiem terroryzmu, Rzeczpospolita Polska przystąpiła do prawie wszystkich konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych stosujących się do przeciwdziałania temu zjawisku. W polskim ustawodawstwie, konkretnie w kodeksie karnym również znajdują się przepisy, które znajdują zastosowanie do terroryzmu. Ponadto posiadamy szereg aktów prawnych, jak na przykład

Ustawę o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa, które zawierają w swej treści dyspozycje stosujące się do przeciwdziałania zjawisku terroryzmu bądź jego aspektom. Konkludując rozważania na temat terroryzmu, należy podkreślić, że trzeba się liczyć z rozszerzaniem tego zjawiska, gdyż ugrupowania terrorystyczne nie tylko coraz lepiej są zorganizowane, lecz również sięgają po coraz bardziej radykalne narzędzia. Dlatego też istotne jest dalsze zaangażowanie w przedstawioną tematykę, tak by ustrzec się przed mogącymi wstąpić dotkliwymi konsekwencjami zbagatelizowania tematu terroryzmu jako zagrożenia bezpieczeństwa globalnego.

Słowa kluczowe: atak, bezpieczeństwo, metody, terroryzm, wojna.

Wstęp

Terroryzm jest zjawiskiem historycznie zmiennym, wieloaspektowym, jak również dynamicznym, przejawiającym się w różnych postaciach. Niełatwe jest współcześnie zdefiniowanie jednolitej definicji terroryzmu, który zmienia się pod wpływem rozwoju cywilizacyjnego, a szczególnie szybkiego postępu naukowo-technicznego. Terrorysty doskonale bazują na najnowszych środkach łączności, mass mediach, nowoczesnych technikach komunikowania się, a także komputerach.

Jednym z podstawowych celów terrorystów jest stworzenie atmosfery strachu w danym społeczeństwie, a więc destabilizacja, która ma wywołać powszechne przekonanie, iż lepiej ulec żądaniom, aniżeli narażać siebie oraz swoich bliskich na niebezpieczeństwo. I jeżeli chodzi o ten cel to jest on niezmienny. Jednocześnie z rozwojem techniki jak również technologii zmieniają się techniki ataków. Wpływ na to ma równocześnie stosowanie przez odpowiedzialne służby zabezpieczeń. Terrorysty starają się atakować zazwyczaj tam, gdzie się tego nikt nie spodziewa. Problematyka związana ze współczesnym terroryzmem przyciąga z roku na rok coraz większe zaciekawienie mediów, jak również zwykłych obywateli. Dzięki współczesnym mediom informacje o zamachach terrorystycznych docierają do nas szybko, stają się wręcz podstawowymi wiadomościami każdej szanującej się stacji.

Terroryzm jest wojną z państwem, a także jego strukturami, wojną nieprzebiegającą w środkach oraz tragiczną w konsekwencjach. Zgodnie z najszerzej aktualnie akceptowanym użyciem tego terminu, terroryzm jest pojęciem politycznym, co stanowi jego cechę fundamentalną. Wiąże się nieodłącznie z władzą, a więc z dążeniem do władzy, zdobyciem jej, jak również wykorzystaniem do przeprowadzenia zmian politycznych. Terroryzm to przemoc, bądź, co równie ważne, groźba przemocy, która zmierza do uzyskania celów politycznych ewentualnie służenie takim celom. W ostatecznym wyrazie jest chęcią zniszczenia innych w celu uzyskania konkretnego celu. W XXI wieku terroryzm wkroczył w całkowicie nową fazę, gdzie nie ma dla niego granic terytorialnych tudzież moralnych. Jest przykładem krańcowego zwyrodnienia, a także zaprzeczenia wszelkim humanistycznym wartościom¹.

¹ S.Z. Bukowski, *Terroryzm europejski. Geneza i współczesne zagrożenia*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, Słupsk 2010, s. 29.

1. Przyczyny terroryzmu

Zagadnienie terroryzmu jest przedmiotem licznych studiów oraz analiz. Na ogół, są one jednakże poświęcone jego poszczególnym przejawom, formom ewentualnie mechanizmom. Stosunkowo rzadko odnosi się do przyczyn występowania oraz eskalacji tego zagrożenia. Co więcej, często znawcy tej problematyki koncentrują się wyłącznie na wskazaniu głównych przesłanek wywołujących rozpatrywane zjawisko, natomiast brakuje w nich pogłębionej analizy czy próby systematyzacji źródeł terroryzmu.

W ocenie S. Pikulskiego wymienić można poniższe czynniki, które sprzyjają rozwojowi terroryzmu, a więc²:

- a) uwarunkowania społeczno-ekonomiczne. W przypadku braku perspektyw bądź też na skutek występujących problemów egzystencjalnych nasilają się postawy radykalne, a także wzrasta prawdopodobieństwo stosowania radykalnych środków. Dodatkowym argumentem może być spadek poparcia dla władzy albo danego ustroju, jak również działanie propagandy, które jeszcze bardziej potęguje frustrację, radykalizm lub podziały społeczne. Nie bez znaczenia jest ponadto gwałtownie wzrastające bezrobocie, szykanowanie określonej grupy na rynku pracy, ewentualnie syndrom społecznego wyobcowania;
- b) czynniki historyczno-polityczne. Wśród rozpatrywanych uwarunkowań należy wyodrębnić przede wszystkim kwestie etniczne, obrazując to choćby przykładem Basków czy Irlandczyków;
- c) aspekty socjologiczne – punktem wyjścia jest tutaj zjawisko przemocy. W sytuacji wystąpienia przemocy na danym obszarze bądź też uznania przemocy za jeden z przejawów życia społecznego, może wzrosnąć ryzyko eskalacji terroryzmu. Może być ono jednocześnie odpowiedzią na przemoc stosowaną przez aparat państwowy. Świadczy o tym przede wszystkim próba radykalizacji działalności przez ETA w Hiszpanii, która miała miejsce za rządów generała Franco;
- d) uwarunkowania psychologiczne. Do tej grupy czynników autor zaliczył między innymi niezrównoważenie psychiczne, w postaci choćby depresji, nerwicy, psychozy bądź innych zaburzeń.

Prawdziwe oblicze terroryzmu objawia się dopiero wtedy, gdy działalności terrorystycznej towarzyszą właściwe cele. Powinno się zwrócić uwagę na to, z jakimi celami spotykamy się w działalności terrorystycznej. Celem może być w głównej mierze³:

- a) sianie niepokoju, chaosu, demoralizowanie społeczeństwa, a w rezultacie obalenie istniejącego ustroju społeczno-politycznego;

² Z. Ciekanowski, *Zwalczanie terroryzmu w Polsce*, PWST-E, Jarosław 2015, s. 186.

³ S.Z. Bukowski, *Terroryzm europejski...*, op. cit., s. 20-21.

- b) zwrócenie zainteresowania opinii publicznej na sprawę, o którą walczą terroryści;
- c) wymuszenie pewnych korzyści, takich jak uzyskanie okupu, ewentualnie zwolnienie więźniów;
- d) zamierzone wywołanie odwetu oraz przemocy, co może doprowadzić do upadku niepopularnego rządu;
- e) wywołanie bądź pomnożenie antagonizmów w społeczeństwie;
- f) wymuszenie posłuchu jak również lojalności sympatyków organizacji albo jej członków.

Jeszcze inny pogląd przedstawia F. Gołębski, który wymienia trzy grupy czynników wpływających na zjawisko terroryzmu politycznego. Pierwsza z nich, to sfera ideowa, która ma swoje podstawy w wielu kierunkach filozoficzno-społecznych, często o głębokich korzeniach historycznych. Sfera druga, strukturalno-społeczna, uzależniona jest od występowania stanu kryzysowego, przede wszystkim w zakresie wartości społeczno-kulturowych. Ostatnia płaszczyzna, to sfera psychospołeczna powiązana z istnieniem właściwych przekonań, a także postaw akceptujących stosowanie terroru bądź terroryzmu⁴.

M. Madej zaś do innych motywów, wpływających na różne rodzaje terroryzmu zalicza w głównej mierze⁵:

- a) uwarunkowania etnonacjonalistyczne oraz separatystyczne, związane z dążeniem konkretnej grupy do politycznego usamodzielnienia się, uzyskania niepodległości bądź zwiększenia autonomii;
- b) przesłanki odwołujące się do ideologii lewicowo-rewolucyjnych. Odgrywały one istotną rolę szczególnie w okresie zimnej wojny, natomiast w tej chwili występują przede wszystkim na obszarze Ameryki Łacińskiej oraz Dalekiego Wschodu, z podkreśleniem, że deklarowane w tym przypadku motywy są wyłącznie „kamuflażem” na przykład dla prowadzenia różnej działalności przestępczej (choćby produkcji albo handlu narkotykami);
- c) motywy związane z tak zwanym single issue, kiedy fundamentem jest osiągnięcie sprecyzowanego celu, niekoniecznie politycznego, między innymi zakaz aborcji bądź ustalone działania proekologiczne.

Przedstawione klasyfikacje przyczyn terroryzmu w sposób mniej bądź bardziej całościowy ukazują różnorodną paletę determinantów prowadzących do wystąpienia ewentualnie eskalacji terroryzmu. Na ogół mimo wszystko pomijają interakcje zachodzące pomiędzy poszczególnymi czynnikami, jak również wpływ innych procesów czy zjawisk na terroryzm. Stąd też potrzeba stworzenia modelu źródeł terroryzmu, który ma wziąć pod uwagę powyższe przesłanki.

⁴ T. Bąk, Z. Ciekanowski, *Teorie bezpieczeństwa*, PWST-E, Jarosław 2012, s. 72.

⁵ M. Madej, *Zagrożenia asymetryczne bezpieczeństwa państw obszaru transatlantyckiego*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 2007, s. 150-160.

2. Strategia działań terrorystycznych

Działalność organizacji terrorystycznych charakteryzuje ustalona strategia postępowania, która powoduje, że mimo dokonywanych krwawych aktów przemocy, grozy, a także zagrożenia społecznego, jakie niosą, udaje się im uniknąć odpowiedzialności karnej. Terroryzm cechuje się dwoma kierunkami, a mianowicie⁶:

- a) psychologicznym z tendencją do obsesji, fanatyzmu, podstawą natomiast jego działań jest logika paranoika, a akcje terrorystyczne są formą emocjonalnej samorealizacji jak również ekspresją osobowości ich sprawców;
- b) manifestowania przez kompleks kompensacyjny Adriana, który jest tworzony przez głęboko gniewną frustrację oraz poniżenia. Efektowne akcje, zwłaszcza gdy sprawcy uchodzą bezkarnie, mogą stanowić inspirację do coraz śmielszych działań, a tym samym inspirować naśladowców.

Niemniej jednak zauważyć powinno się, iż terrorysta zdolny poświęcić życie w imię swojej idei to nie psychopata. Jest dobrze myślącym oraz zdrowym psychicznie człowiekiem. Terrorystami często bywają osoby dobrze wykształcone, inteligentne, z właściwymi predyspozycjami psychicznymi, odpornością na stres, a także podatnością na wpływy psychologiczne. Na ogół nie są przypadkowymi ochotnikami, albowiem podlegają werbunkowi, stopniowej selekcji, wtajemniczeniu, a ponadto długotrwałemu szkoleniu z elementami tak zwanego prania mózgu w specjalnych obozach oraz poddawane są licznym próbom. Czują się wybrane oraz wierzą, iż za swoje czyny pójdą do raju, a ich bliscy otrzymają pomoc finansową. Przez wiele lat mogą pozostać w „uśpieniu”, nim dostaną do wykonania zadanie. Terroryzm cechuje podejmowanie działań, które nie ograniczają się do atakowania wyłącznie osób uznanych za wrogów, konkretnych przedstawicieli państwa, jak również przypadkowych ludzi, ażeby odczucie strachu oraz brak poczucia bezpieczeństwa wytworzyć w całym społeczeństwie. Każdy akt terrorystyczny jest wymierzony w bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Pokazuje przeciętnemu obywatelowi bezsilność aparatu państwowego w wypełnianiu jednego z jego fundamentalnych zadań, jakim jest zapewnienie bezpiecznych warunków życia. Istotnym elementem strategii terroryzmu jest odzew władz na działania terrorystów, a także wytworzenie w ludziach poczucia bezsilności na akty przemocy oraz niemożności schwytania sprawców. Charakterystycznego znaczenia nabiera możliwość uzyskania rozgłosu poprzez media, ponieważ w ten sposób sieje się strach oraz grozę, a ponadto werbuje nowych sympatyków⁷.

Strategie terrorystyczne skierowane są raczej nie na bezpośrednie fizyczne następstwa przemocy, lecz na jej psychiczne konsekwencje. Terrorysty zainteresowani są nie tyle szkodami materialnymi, rozmiarem zniszczenia, liczbą zabitych,

⁶ S.Z. Bukowski, *Terroryzm europejski...*, op. cit., s. 89.

⁷ Ibidem, s. 89-90.

ewentualnie załamaniem się systemu zaopatrzenia spowodowanym przez atak, ile wywołanym przez niego strachem. Wszyscy jesteśmy potencjalnymi adresatami działań terrorystycznych. Ważną rolę w globalnej wiosce odgrywają media. Współcześnie inicjator aktu terrorystycznego równie dużo czasu poświęca na stworzenie ładunku wybuchowego, co na ocenę oglądalności kanałów telewizyjnych. Wszystkie ugrupowania mają jedną wspólną cechę, a mianowicie nie przeprowadzają akcji przypadkowych oraz bezsensownych. Nieobojętny wpływ na strategię terroryzmu ma patronat państwa. Albowiem ten typ terroryzmu nastawia się nie tyle na zdobycie rozgłosu, ile na osiągnięcie ustalonych celów polityki zagranicznej, wywierając aktami przemocy ukryty nacisk na wroga swojego patrona, jego działania mają mniej ograniczeń aniżeli działania zwykłych terrorystów. Ci wspierani przez państwo nie są uzależnieni od wsparcia miejscowej ludności, nie martwią się utratą poparcia, czy wywołaniem niepochlebnego odzewu opinii publicznej. Intensywny rozwój technologii jak również globalizacja systemów informacyjnych spowodowały zmiany operacyjne nie tylko terroryzmu, lecz ponadto motywacji oraz celów jego przedstawicieli. Wzrost konfliktów tudzież napięć etnicznych, ideologicznych oraz politycznych sprawił, iż terroryzm zaczął przybierać nowe formy, a także stał się sposobem na rozwiązywanie zaistniałych problemów w skali globalnej. Terroryzm jest bowiem niemalże typową bronią słabszego. Terroryści nie są w stanie prowadzić walki z przeciwnikiem na warunkach równych dla obu stron⁸.

Terroryzm, postrzegany często nietrafnie jako nieselektywny, a także bezsensowny, stanowi w swej istocie bardzo zamierzone oraz planowe zastosowanie przemocy. Akty terrorystyczne mają z reguły jednoznacznie określone oraz sprecyzowane cele taktyczne (bądź szersze cele strategiczne), które mogą być wyrażane pośrednio poprzez wybór form tudzież sposobów działania lub obiektów ataku. Terroryści poprzez swoje zaplanowane działania, zmierzają do inspirowania jak również manipulowania strachem, ażeby uzyskać następujące rezultaty, a mianowicie wymuszenie określonych rozwiązań, zwrócenie uwagi opinii społecznej, spowodowanie chaosu, powodowanie działań represyjnych tudzież odwetowych, wymuszenie posłuszeństwa oraz współpracy, ukaranie winnych. Celem strategicznym jest więc zamierzone budzenie strachu w wyniku przemocy albo jej groźby, a także wykorzystywanie go w dążeniu do zmian politycznych. Terroryzm jest pomyślany tak, ażeby wywierał dalekosiężne skutki psychologiczne, znacznie wykraczające poza bezpośrednią ofiarę, ewentualnie przedmiot ataku terrorystycznego. Ma zasiać strach, a zatem zastraszyć znacznie szerszą widownię, która może obejmować wrogą grupę etniczną czy też religijną, rząd, partię polityczną, a wręcz całe państwo. Za sprawą rozgłosu terroryści chcą zdobyć wpływy, a także władzę, których nie mają, ażeby przeprowadzić zmiany polityczne na szczeblu lokalnym, ewentualnie międzynarodowym⁹.

⁸ Ibidem, s. 91-92.

⁹ Z. Ciekanowski, *Zwalczanie terroryzmu w Polsce*, PWST-E, Jarosław 2015, s. 196.

3. Formy zwalczania terroryzmu

Wzmagające się akty terroru zmobilizowały państwa demokratyczne do przeciwdziałania, a mianowicie poszczególne państwa w obrębie wewnętrznego prawodawstwa zmieniają ustawy, powołują do życia nowe organizacje. Jednakże w dobie „nowego terroryzmu”, ponadpaństwowych powiązań w sieci, świat został zmuszony do współpracy. Wyłącznie poprzez szybką wymianę informacji można ubiec terrorystów. Celowa jest jednocześnie współpraca w dziedzinie prawa jak również wymiany technologii. Toteż agencje rządowe wypracowują wspólne prawo dla wszystkich państw, które chcą się włączyć do walki z terroryzmem.

Zwalczanie terroryzmu może być prowadzone trzema metodami. Po pierwsze będzie to zdanie się przede wszystkim na własne narodowe siły, jak również systemy bezpieczeństwa bądź węższy albo szerszy udział w systemie bezpieczeństwa zbiorowego. W drugim przypadku, współpraca międzynarodowa sprowadzi się wyłącznie do wymiany informacji z innymi państwami na mniejszą bądź większą skalę, udzielania sobie gwarancji solidarności, a także pomocy w razie zagrożenia oraz transferu doświadczeń praktycznych. Trzecia droga to tak zwana integracja systemów bezpieczeństwa, która polega na ujednolicaniu wszystkich ważnych dla bezpieczeństwa służb państw członków organizacji międzynarodowych, jak Unia Europejska czy też Wspólnota Niepodległych Państw. Generalnie, w tej koncepcji celem jest uzyskanie jednolitych w strukturach oraz procedurach służb bezpieczeństwa, interoperacyjnych, a także skoordynowanych do działania na terenie wielu państw. Praktycznym przykładem mogłoby być na przykład utworzenie „Policji Europejskiej” na wzór amerykańskiej FBI, która posiadałaby identyczne uprawnienia, struktury jak również procedury we wszystkich członkowskich państwach. Wzrost efektywności działania takich służb łatwo sobie wyobrazić. Z drugiej strony nie trudno także o różne kontrowersje wokół tego rodzaju pomysłów, jak również trudności w realnej ocenie szans utworzenia służb oraz związane z tym problemy. Zmagania podejmowane w celu zwalczania terroryzmu, zakładające zarazem integrację systemów bezpieczeństwa, jak również prowadzenie wyłącznie luźnej współpracy bądź zdawanie się jedynie na własne siły, mogą być prowadzone na pięciu płaszczyznach: politycznej, prawnej, wywiadowczej, policyjnej tudzież militarnej¹⁰.

Zagrożenia, jakie niósł terroryzm, sprawiły podjęcie działań, które zmierzają do jego eliminacji. Najogólniej rzecz ujmując można te działania podzielić na prawne, a także ochronne. Środki prawne walki z terroryzmem sprowadzają się do tworzenia norm uznających to zjawisko za przestępstwo jak również dających podstawę do karania jego sprawców. W ogromnej większości państw przyjęto już właściwe normy, które pozwalają zakwalifikować akty terrorystyczne jako czyny podlegające ściganiu oraz określające surowe zazwyczaj kary za ich popełnienie. Miało to swoje

¹⁰ T. Bąk, Z. Ciekanowski, *Teorie bezpieczeństwa*, PWST-E, Jarosław 2012, s. 73.

skutki jedynie odnośnie do terroryzmu wewnętrznego. Problem odpowiedzialności za akty terroryzmu międzynarodowego, w szczególności sprawa jurysdykcji państw oraz ekstradycji sprawców, wywołuje natomiast do dnia dzisiejszego wiele kontrowersji. Na ocenę czynów mają bowiem często wpływ względy natury ideologicznej jak również politycznej¹¹.

Istniejące konwencje odnoszące się do kwestii związanych z terroryzmem międzynarodowym można (biorąc pod uwagę ich treści merytoryczne) podzielić na cztery grupy. Są to¹²:

- a) umowy uznające ustalone działania za akty terrorystyczne skierowane przeciwko bezpieczeństwu komunikacji lotniczej (Konwencja o przestępstwach i niektórych innych czynach popełnianych na pokładzie statków powietrznych, podpisana w Tokio w 1963 roku; Konwencja o zwalczaniu bezprawnego zawładnięcia statkami powietrznymi – Haga 1970; Konwencja o zwalczaniu bezprawnych czynów przeciwko bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego, podpisana w Montrealu w 1971 roku);
- b) postanowienia stosujące się do aktów terrorystycznych skierowanych przeciwko życiu, zdrowiu bądź wolności osób korzystających z ochrony międzynarodowej (głównie państw, szefom rządów, dyplomatom oraz ich rodzinom tudzież siedzibom i środkom komunikacji przez nich używanym), zawarte w konwencji sprawie zapobiegania i karania przestępstw przeciwko osobom korzystającym z ochrony międzynarodowej, podpisanej w Nowym Jorku w 1973 roku;
- c) uchwały zakazujące brania zakładników, które zawiera Konwencja podpisana w Nowym Jorku w 1979 roku;
- d) ustalenia stosujące się do ochrony materiałów rozszczepialnych, znajdujące się w Konwencji o fizycznym zabezpieczeniu materiałów nuklearnych z 1980 roku, zawartej pod auspicjami Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej.

Poza tym istnieją trzy istotne konwencje regionalne, które podpisano w celu zwalczania terroryzmu, a mianowicie¹³:

- a) Konwencja państw amerykańskich o zapobieganiu i karaniu aktów terrorystycznych przyjmujących formę przestępstw przeciwko osobom korzystającym z ochrony międzynarodowej i związanych z tym wymuszeń (Waszyngton 1971 rok);
- b) Konwencja europejska o zwalczaniu terroryzmu (Strasburg, 1976 rok);
- c) Umowa dotycząca stosowania Konwencji europejskiej o zwalczaniu terroryzmu (Dublin 1979 rok).

¹¹ Z. Cesarz, E. Stadtmüller, *Problemy polityczne współczesnego świata*, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2002, s. 368.

¹² Ibidem, s. 369-370.

¹³ Z. Ciekanowski, *Zwalczanie terroryzmu w Polsce*, op. cit., s. 199.

Zmagania ochronne w zwalczaniu terroryzmu polegają zaś na użyciu środków przemocy oraz zabezpieczenia. Jest to mimo wszystko zagadnienie dość złożone. W ramach taktyki ochronnej doskonalono bezpośrednie środki walki. We wszystkich krajach zagrożonych atakami terroryzmu powołano specjalne formacje antyterrorystyczne. Największymi, a także najlepiej wyszkolonymi jednostkami dysponują Stany Zjednoczone, Izrael, Niemcy jak również Włochy¹⁴.

Wypracowany model zwalczania terroryzmu międzynarodowego zakłada przede wszystkim obowiązek uznania przez państwa – strony poszczególnych konwencji czynów będących ich przedmiotem za przestępstwa prawa krajowego. Konwencje zobowiązują państwa-strony do poniższych zachowań, a mianowicie¹⁵:

- a) nakładają obowiązek podjęcia koniecznych środków dla ustanowienia swojej jurysdykcji w sprawie któregośkolwiek z czynów będących przedmiotem konwencji, jeśli zostało ono popełnione na terytorium państwa-strony ewentualnie pokładzie statku bądź samolotu zarejestrowanego w tym państwie, przez obywatela tego państwa albo osobę mającą na jego terytorium swój dom, a sprawca popełnił swój czyn w celu zmuszenia państwa-strony do ustalonego zachowania się;
- b) upoważniają państwa-strony do ustanowienia swojej jurysdykcji we wszystkich innych przypadkach, jeżeli sprawca czynu przebywa na jego terytorium;
- c) upoważniają państwa-strony do nałożenia na sprawcę aresztu na czas konieczny do przeprowadzenia postępowania karnego w danej sprawie albo ekstradycji sprawcy;
- d) państwa są również zobligowane do wymiany informacji o przypadkach aktów terrorystycznych, podejmowanych w tym zakresie działaniach, obustronnego świadczenia pomocy prawnej. Informacja taka może być przekazana państwu zainteresowanemu bezpośrednio ewentualnie za pośrednictwem Sekretarza Generalnego ONZ.

Walka z terroryzmem jest niełatwa, albowiem jest to tak zwana wojna asymetryczna. Polega to na tym, że strona o mniejszym potencjale wojskowym atakuje stronę o większym potencjale wojskowym. Przykładem może być atak na World Trade Center w 2001 roku. Nikt nie wiedział, iż terroryści uderzą w wyniku czego nastąpiło wielkie zamieszanie. Właśnie na tym polega trudność wojny z terrorystami, ponieważ nie wiadomo, kiedy uderzą, gdzie, jakimi siłami, środkami. Aby ich pokonać, nieodzowna jest zakrojona na szeroką skalę współpraca wielu państw.

¹⁴ Z. Cesarz, E. Stadtmuller, *Problemy polityczne...*, op. cit., s. 371-372.

¹⁵ T. Aleksandrowicz, *Terroryzm międzynarodowy*, Oficyna Wydawnicza ŁOŚGRAF – Wiesław Łoś, Warszawa 2008, s. 109.

4. Bezpieczeństwo Polski wobec wyzwań współczesnego terroryzmu

Terroryzm od dawna miał w większym bądź mniejszym stopniu wpływ na bieg historii. Niezależnie od częstotliwości zamachów, ewentualnie siły ugrupowań terrorystycznych historia pokazuje, że wystarczy zabójstwo jednej osoby, aby wywarło to ważny wpływ na otoczenie. Polska jeszcze nie doświadczyła w zasadzie otwartej konfrontacji z terroryzmem. Zgodnie z Raportem o stanie państwa, przygotowanym w 2004 roku przez Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, prawdopodobieństwo wystąpienia realistycznych zagrożeń terrorystycznych na terenie Polski poważnie wzrosło z momentem objęcia przez Polskę kontroli nad jedną ze stref stabilizacyjnych w Iraku. Z punktu widzenia długoterminowego stopień zagrożenia terroryzmem będzie uzależniony przede wszystkim od tempa stabilizacji politycznej w Iraku, przebiegu konfliktu izraelsko-palestyńskiego, a ponadto zakończenia operacji w Afganistanie jak również możliwości samych terrorystów. W latach 70. i 80. ubiegłego wieku Polska wykorzystywana była przez wspierające terroryzm państwa arabskie jako miejsce wypoczynku, a także kształcenia sympatyków oraz członków organizacji terrorystycznych. Z cichym przyzwoleniem ówczesnych władz przebywali w Polsce arabscy terroryści, którzy organizowali tu środki finansowe na działalność terrorystyczną oraz zakupy broni¹⁶.

Geograficzne położenie naszego kraju w centrum Europy sprawia, że z politycznego oraz militarnego punktu widzenia terytorium Polski stanowi obszar o specyficznym znaczeniu strategicznym na europejskiej linii Wschód–Zachód. Czynnikiem, dla którego Polska staje w obliczu zagrożeń terroryzmem, jest kilka, a do najważniejszych zaliczyć powinno się w głównej mierze¹⁷:

- a) globalny charakter terroryzmu międzynarodowego. Polska nie jest odizolowaną wyspą i trudno przypuszczać, iż ma specjalny immunitet chroniący od tego niebezpieczeństwa;
- b) zmiana wyobrażenia polskiej polityki zagranicznej. Przede wszystkim wejście do NATO, normalizacja stosunków z Izraelem, udział w koalicji antyterrorystycznej, militarne zaangażowanie Polski w misje stabilizacyjne w Afganistanie oraz Iraku powoduje, iż jesteśmy adresatem otwartych gróźb ze strony arabskich fundamentalistów;
- c) otwarcie granic. Zniesienie ograniczeń w przekraczaniu granicy oznacza ważny wzrost ruchu osobowego tudzież towarowego, a zatem możliwy jest w zasadzie niekontrolowany przepływ ludzi oraz kontrabandy;

¹⁶ S.Z. Bukowski, *Terroryzm europejski...*, op. cit., s. 104-105.

¹⁷ Ibidem, s. 105-106.

- d) budowa społeczeństwa obywatelskiego, a także liberalizacja przepisów, co oznacza, iż państwo nie kontroluje wszystkich sfer życia społecznego. Powstaje ewentualność tworzenia struktur mogącym służyć celom terrorystycznym.

W skali międzynarodowej wzrasta zagrożenie terroryzmem. Ekspansji terrorystów sprzyjać będzie postępująca globalizacja procesów społecznych jak również gospodarczych. Geograficzne oddalenie naszego kraju od jego podstawowych źródeł nie daje gwarancji bezpieczeństwa. Terytorium Polski ze względu na położenie geograficzne, relatywną dostępność oraz względnie liberalną politykę wizową przyczynia się do wzrostu zagrożenia zamachami. Stanowi jednocześnie dogodną bazę logistyczną do przygotowywania oraz podejmowania działań terrorystycznych w Europie ze względu na kompatybilne z zachodnim systemem bankowym zapotrzebowanie na inwestycje zagraniczne, a także łatwość zakupu broni i materiałów wybuchowych. Polska jest oprócz tego kanałem przemytu ludzi, narkotyków, broni oraz amunicji, a zatem stanowiących zasadnicze źródło finansowania ugrupowań terrorystycznych¹⁸.

E. Szafrąńska wskazuje, iż do czynników wpływających na podniesienie poziomu ryzyka wystąpienia ataków terrorystycznych w naszym kraju wymienić powinno się w głównej mierze¹⁹:

- a) efektywność osiągania celów w wyniku stosowania terroru;
- b) prozachodnią politykę naszego państwa, w szczególności strategiczny sojusz ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki Północnej;
- c) współudział w koalicji antyterrorystycznej;
- d) udział w misjach pokojowych, a także stabilizacyjnych (zwłaszcza Iraku oraz w Afganistanie);
- e) przynależność Polski do NATO;
- f) przynależność do Unii Europejskiej oraz strefy Schengen;
- g) brak zauważalnej stabilizacji w Iraku, mimo wycofania wojsk polskich, a także groźba zaognienia sytuacji w tym regionie;
- h) regularnie powtarzane informacje medialne na temat funkcjonowania w Polsce tajnych więzień CIA;
- i) znaczna liczba osób narodowości czeczeńskiej, które przybyły do RP (szacuje się, że jest to od 2000 r. około 42-45 tys.) – równocześnie należy zwrócić uwagę na badania przeprowadzone na reprezentatywnej grupie, które wykazują, że tylko nieco ponad 1% tej społeczności uważa uczciwą pracę jako wartość;
- j) wzrost liczby wyizolowanych ze społeczeństwa, w głównej mierze słabo wykształconych oraz tworzących klany uchodźców kaukaskich, którzy

¹⁸ S.Z. Bukowski, *Terroryzm europejski...*, op. cit., s. 107.

¹⁹ E. Szafrąńska, *Bezpieczeństwo państwa w kontekście zagrożeń terrorystycznych*, [w:] B. Hołyst, K. Jałoszyński, A. Letkiewicz (red.), *Wojna z terroryzmem w XXI wieku*, Szcztytno 2009, s. 155-162.

- stanowią podatny grunt do działalności grup przestępczych jak również radykałów islamskich;
- k) stałe docieranie do społeczności muzułmańskiej w Polsce przedstawicieli ortodoksyjnych organizacji islamskich, niejednokrotnie identyfikowanych jako sympatyzujące z ugrupowaniami ekstremistycznymi;
 - l) możliwe instrumentalne wykorzystanie uchodźców czeczeńskich do dokonywania zamachu na obszarze Polski;
 - m) konwertyci (jak podkreślają eksperci, konwertyci religijni są na ogół bardzo radykalni oraz często gotowi w zupełności poświęcić się dla nowej sprawy, potwierdzeniem tej tezy jest uczestnictwo w walkach w Iraku, po stronie terrorystów, obywateli państw UE);
 - n) pogłębianie radykalnych poglądów więźniów, przebywających z innymi więźniami wyznania islamskiego jak również wykorzystanie motywów religijnych oraz ekstremistycznych.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej mówi, że w zakresie i na zasadach określonych w Konstytucji oraz ustawach Rada Ministrów w szczególności zapewnia bezpieczeństwo wewnętrzne państwa, a także porządek publiczny. Rangę zagrożenia terrorystycznego w Polsce zauważono już w przyjętej 4 stycznia 2000 roku przez Radę Ministrów Strategii Bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej, w której jest zapisane, iż geograficzne oddalenie naszego państwa od podstawowych źródeł zagrożeń nie daje gwarancji bezpieczeństwa. Równocześnie terytorium Polski, ze względu na położenie geograficzne oraz relatywną dostępność, może stanowić korzystną bazę logistyczną w celu przygotowywania tudzież podejmowania działań przeciwko obywatelom, instytucjom oraz firmom innych państw. Polski system przeciwdziałania terroryzmowi, a także zwalczania go został w ostatnich latach w znacznym stopniu rozbudowany oraz wzmocniony. Dokonano wiele znaczących zmian w dziedzinie prawa, zmian organizacyjnych, a ponadto podjęto liczne inicjatywy na forum międzynarodowym tudzież wewnętrznym państwa²⁰.

Polska wypracowała w swoich strukturach system zwalczania terroryzmu oparty na czterech etapach działania, a mianowicie rozpoznaniu, przeciwdziałaniu, zwalczaniu oraz likwidacji skutków. Za każdy z tych etapów odpowiadają stosowne służby, co stanowi odbicie istniejących w kraju podmiotów jak również mechanizmów działania. Służbami odpowiedzialnymi za urzeczywistnienie czteroetapowego systemu zwalczania terroryzmu w Polsce są przede wszystkim²¹:

- a) w kwestii rozpoznania: Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencja Wywiadu, Służba Kontrwywiadu Wojskowego, Służba Wywiadu Wojskowego, Kolegium do spraw Służb specjalnych, w głównej mierze zespół do spraw Koordynacji Działań Operacyjno-Rozpoznawczych w Zakresie

²⁰ Z. Ciekanowski, *Zwalczanie terroryzmu w Polsce*, op. cit., s. 199-200

²¹ Ibidem, s. 202-203.

Zwalczania Terroryzmu Politycznego, wspólnota Informacyjna Rządu (WIR);

- b) w kwestii zapobiegania: Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencja Wywiadu, wojskowe służby specjalne, Policja, Straż Graniczna, Biuro Ochrony Rządu, Międzyresortowe Centrum do Spraw Zwalczania Przestępczości Zorganizowanej i Międzynarodowego Terroryzmu;
- c) w kwestii zwalczania: Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencja Wywiadu, Policja (pododdziały antyterrorystyczne), specjalne jednostki wojskowe, między innymi Grom, a także Siły Powietrzne RP, Straż Graniczna (w sferze ochrony granic państwa), Służba Celna oraz Generalny Inspektorat Informacji Finansowej;
- d) w kwestii likwidacji skutków ataku terrorystycznego: Państwowa Straż Pożarna, Policja, służby medyczne, Obrona Cywilna, a także wolontariusze oraz Siły Zbrojne RP.

W ramach przedsięwzięć antyterrorystycznych bardzo ważny wydźwięk mają działania służb specjalnych. Zdobywanie oraz analiza informacji o zamiarach terrorystów pozwalają na przeprowadzenie akcji wyprzedzających tak, aby dokonanie zamachu terrorystycznego stało się niewykonalne albo jego potencjalni wykonawcy zostali zatrzymani podczas przygotowań do niego.

Uświadomienie sobie potencjalnego zagrożenia zamachem terrorystycznym w Polsce nie przyczyniło się do zasadniczej reorientacji strategicznego podejścia państwa do zagadnienia przeciwdziałania terroryzmowi, jak również zwalczania go oraz nie doprowadziło do stworzenia systemowych rozwiązań pod tym względem. Rezultatem tego zaniechania jest nadal funkcjonujące resortowe podejście do bezpieczeństwa narodowego, w tym do przeciwdziałania terroryzmowi. W działaniach poszczególnych resortów oraz służb o charakterze antyterrorystycznym nadal trudno doszukać się kooperacji rozumianej jako współdziałanie wielopodmiotowe, w którym uczestnicy świadomie oraz dobrowolnie zmierzają do wytyczonego celu. Analiza powstającego w Polsce systemu przeciwdziałania terroryzmowi, a także zwalczania go, pozwala stwierdzić, iż nasze państwo ma stosowny potencjał, który może posłużyć skutecznemu przeciwdziałaniu zjawisku zagrażającemu nie tylko Polsce, lecz wszystkim członkom społeczności międzynarodowej²².

Chociaż dyskusja w Polsce na temat zagrożeń terrorystycznych ogranicza się do sfery prognoz, to w formułowanych ocenach należy wykorzystać podstawową filozofię terroryzmu, a więc irracjonalność tego zjawiska. Terroryści mogą użyć każdego, nawet niemilitarnego rodzaju posiadanej broni a jednocześnie zaatakować niemilitarne cele w każdym kraju. Prognozując zagrożenia terrorystyczne dla naszego kraju, powinno się zdać sobie sprawę z tego, iż liczebność organizacji nie

²² S.Z. Bukowski, *Terroryzm europejski. Geneza...*, op. cit., s. 122-123.

jest zasadniczym kryterium oceny zagrożenia. Decyduje motywacja terrorystów, ich zdecydowanie jak również sprawność organizacyjna²³.

Prawie codziennie słyszymy o jakże medialnym zjawisku terroryzmu międzynarodowego. Choć w ciągu ostatnich lat, nie odnotowano poważnego incydentu terrorystycznego, w którym celem byłiby obywatele Rzeczypospolitej, to udział Polski w kampanii antyterrorystycznej oraz doniesienia o rzekomych więzieniach CIA ulokowanych w naszym kraju narażają nas na tego typu niebezpieczeństwo.

Polska czynnie bierze udział w działaniach prowadzonych przez ONZ w kontekście walki z terroryzmem. W raporcie Rządu RP z 5 listopada 2001 roku przedłożonym Komitetowi Antyterrorystycznemu (Counter Terrorism Committee – CTC) zaprezentowano przede wszystkim, w jaki sposób Polska wypełnia postanowienia rezolucji 1373 z roku 2001, dotyczącej zwalczania terroryzmu. Polska jest jednocześnie czynnym uczestnikiem globalnej koalicji antyterrorystycznej zarówno na szczeblu militarnym jak również politycznym. Przykładem tego jest między innymi zorganizowana w listopadzie 2001 roku w Warszawie Międzynarodowa Konferencja w Sprawie Zwalczania Terroryzmu.

5. Prawne formy zwalczania terroryzmu w Polsce

Skuteczność działań podejmowanych przez ugrupowania terrorystyczne jest w niemałym stopniu uzależniona od uzyskanych na ten cel funduszy. W walce ze zjawiskiem terroryzmu, Rzeczpospolita Polska przystąpiła do prawie wszystkich konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych stosujących się do przeciwdziałania temu zjawisku.

W październiku 2001 roku Polska ratyfikowała Konwencję o zwalczaniu finansowania terroryzmu. Sejm RP w styczniu 2003 roku przyjął ustawę wskazującą akceptację na przedłożenie tego aktu prezydentowi do podpisu. Zgromadzenie Ogólne zaakceptowało tę konwencję w 1999 roku. Dokument ten jest precyzyjnie powiązany z rezolucją Rady Bezpieczeństwa z 28 września 2001 roku, której dyspozycje nakładają obowiązek zamrożenia kont osób podejrzanych o terroryzm jak również ścigania pomagających im grup. Państwa (sygnatariusze konwencji) zostały zobligowane do odmowy udzielenia schronienia każdej osobie, która ponosi jakąkolwiek odpowiedzialność za akty, zamachy terrorystyczne ewentualnie udzielanie im poparcia. Konwencja wskazuje na potrzebę karania zarówno osób cywilnych jak również osobowości prawnych. Spora część środków pozyskiwana jest poprzez grupy terrorystyczne na drodze przestępczej²⁴.

²³ Z. Ciekanowski, *Zwalczanie terroryzmu w Polsce*, PWST-E, Jarosław 2015, s. 204.

²⁴ J. Dworzecki, *Terroryzm jako zagrożenie współczesnego świata*, Zeszyt Naukowy „Apeiron” nr 5, Kraków 2011, s. 218-219.

W polskim ustawodawstwie przepisy stosujące się do terroryzmu znajdują się w kodeksie karnym, a także wiążących Polskę konwencjach międzynarodowych. W kodeksie karnym przepisy na temat tej kwestii są zawarte w rozdziale XXXII „Przestępstwa przeciw porządkowi publicznemu”, jak również w rozdziale XX „Przestępstwa przeciw bezpieczeństwu powszechnemu”. W polskim prawie karnym pojęcie terroryzmu nie zostało niemniej jednak dokładnie zdefiniowane. W Polsce wdrożone zostały poniższe konwencje, a więc²⁵:

- a) Konwencja Rady Europy o zapobieganiu terroryzmowi, sporządzona w Warszawie dnia 16 maja 2005 roku. W Polsce weszła w życie 1 sierpnia 2008 roku;
- b) Konwencja Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu oraz konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstw jak również o finansowaniu terroryzmu, sporządzona w Warszawie dnia 16 maja 2005 roku. W Polsce weszła w życie 1 maja 2008 roku;
- c) Międzynarodowa konwencja o zwalczaniu aktów terroryzmu jądrowego, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 13 kwietnia 2005 roku, natomiast w Polsce weszła w życie 8 maja 2010 roku;
- d) Międzynarodowa Konwencja o zwalczaniu finansowania terroryzmu, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 9 grudnia 1999 roku. Z kolei w Polsce weszła w życie 26.10.2003 roku;
- e) Międzynarodowa Konwencja ONZ o zwalczaniu terrorystycznych aktów bombowych, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 15 grudnia 1997 roku. W Polsce weszła w życie 4 marca 2004 roku;
- f) Konwencja w sprawie znakowania plastikowych materiałów wybuchowych w celu ich wykrywania, która została podpisana w Montrealu dnia 1 marca 1991 roku, zaś w Polsce weszła w życie 25 listopada 2006 roku;
- g) Konwencja w sprawie przeciwdziałania bezprawnym czynom przeciwko bezpieczeństwu stałych platform umieszczonych na szelfie kontynentalnym, sporządzona w Rzymie dnia 10 marca 1998 roku, natomiast w Polsce weszła w życie 1 marca 1992 roku;
- h) Protokół o zwalczaniu bezprawnych czynów przemocy w portach lotniczych obsługujących międzynarodowe lotnictwo cywilne, dopełniający Konwencję o zwalczaniu bezprawnych czynów skierowanych przeciwko bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego podpisaną w Montrealu dnia 23 września 1971 roku, sporządzony w Montrealu dnia 24 lutego 1988 roku, a w Polsce weszła w życie 11 września 2004 roku;
- i) Konwencja o ochronie fizycznej materiałów jądrowych wraz z załącznikami I i II, otwarta do podpisu w Wiedniu oraz Nowym Jorku w dniu 3 marca 1980 roku. W Polsce weszła w życie 8 lutego 1987 roku;

25 Z. Ciekanowski, *Zwalczanie terroryzmu w Polsce*, PWST-E, Jarosław 2015, s. 99-100.

- j) Międzynarodowa Konwencja przeciwko braniu zakładników, sporządzona w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 1979 roku, natomiast w Polsce weszła w życie 24 czerwca 2000 roku;
- k) Europejska konwencja o zwalczaniu terroryzmu, która została sporządzona w Strasburgu 27 stycznia 1977 roku, zaś w Polsce weszła w życie 1 maja 1996 roku;
- l) Konwencja o zapobieganiu przestępstwom oraz karaniu sprawców przestępstw przeciwko osobom korzystającym z ochrony międzynarodowej, w tym przeciwko dyplomatom, sporządzona w Nowym Jorku 14 grudnia 1973 roku, a w Polsce weszła w życie 13 stycznia 1983 roku;
- m) Konwencja o zwalczaniu bezprawnych czynów skierowanych przeciwko bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego, sporządzona w Montrealu 23 września 1971 roku. W Polsce weszła w życie 27 lutego 1975 roku;
- n) Konwencja o zwalczaniu bezprawnego zawładnięcia statkami powietrznymi, sporządzona w Hadze 16 grudnia 1970 roku, w Polsce weszła w życie 20 kwietnia 1972 roku;
- o) Konwencja w sprawie przestępstw i niektórych innych czynów popełnionych na pokładzie statków powietrznych, sporządzona w Tokio 14 września 1963 roku, zaś w Polsce weszła w życie 16 czerwca 1971 roku.

Według J. Dworzeckiego do ratyfikowanych przez Polskę aktów prawnych ONZ stosujących się do zagadnienia przeciwdziałania, zwalczania terroryzmu zaliczyć należy w głównej mierze²⁶:

- a) Kartę OBWE o zapobieganiu i zwalczaniu terroryzmu z grudnia 2002 roku;
- b) Konwencję o zwalczaniu bezprawnego zawładnięcia statkami powietrznymi;
- c) Konwencję o zwalczaniu bezprawnych czynów skierowanych przeciwko bezpieczeństwu lotnictwa cywilnego;
- d) Konwencję w sprawie przeciwdziałania bezprawnym czynom przeciwko bezpieczeństwu żeglugi morskiej;
- e) Międzynarodową konwencję przeciwko braniu zakładników;
- f) Rezolucję Zgromadzenia Ogólnego NZ Nr 3314/XXIX w sprawie definicji Agresji wraz z załącznikiem.

Natomiast polskie akty prawne, a także związkowe, zawierające w swej treści dyspozycje stosujące się do przeciwdziałania zjawisku terroryzmu bądź jego aspektom, są zawarte przede wszystkim w²⁷:

- a) Ustawie o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa;
- b) Ustawie o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu;
- c) Ustawie o Policji;

²⁶ J. Dworzecki, *Terroryzm jako zagrożenie...*, op. cit., s. 221.

²⁷ Z. Ciekanowski, *Zwalczanie terroryzmu w Polsce*, PWST-E, Jarosław 2015, s. 107.

- d) Ustawie o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego;
- e) Ustawie o powszechnym obowiązku obrony;
- f) Ustawie Kodeks karny;
- g) Ustawie Kodeks postępowania karnego;
- h) Ustawie o świadku koronnym;
- i) Ustawie o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu;
- j) Ustawie o materiałach wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego;
- k) Ustawie o ochronie osób i mienia;
- l) Ustawie o zarządzaniu kryzysowym;
- m) Zarządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie zakresu i form działania Jednostki Wojskowej Nr 2305;
- n) Zarządzeniu Komendanta Głównego Policji w sprawie metod oraz form działania pododdziałów antyterrorystycznych, a także komórek minersko-pirotechnicznych;
- o) Decyzji Komendanta Głównego Policji o powołaniu pododdziałów antyterrorystycznych Policji;
- p) Decyzji Komendanta Głównego Policji w sprawie organizacji pracy oraz zasad działania Policji w przypadku zaistnienia aktu terroru z użyciem materiałów wybuchowych jak również innych zdarzeń noszących cechy zamachu terrorystycznego.

Podsumowanie

Terroryzm to istotna problematyka naszych czasów, która towarzyszy nam od dawna. Uzmysłowanie sobie tego tematu wymaga zaangażowania, toteż podjęto tą problematykę ażeby w części przybliżyć problem terroryzmu jako zagrożenie bezpieczeństwa globalnego. Terror nie jest zjawiskiem nowym. Termin terror wywodzi się z języka łacińskiego, a charakteryzuje stosowanie przemocy, gwałtu, okrucieństwa w celu zastraszenia kogoś, natomiast oddziaływanie za pomocą strachu, gwałtu, represji, groźby, stosowania terroru wobec kogoś, prześladowania nazywane jest terroryzowaniem. Niemniej jednak w miarę rozwoju społecznego zbiorowości ludzkich ta forma oddziaływania rozszerza swój zakres podmiotowy jak również przedmiotowy.

Z początku terroryzm był narzędziem władzy, który służył utrzymaniu poddanych w posłuszeństwie. W tej chwili staje się środkiem oddziaływania wąskich grup ludzi na państwa, organizacje, a także społeczność międzynarodową. W dobie globalizacji zjawisko określane mianem terroryzmu stało się zagadnieniem o światowym wydźwięku. Terroryzm, bowiem pociąga za sobą coraz poważniejsze konsekwencje

działań, za które zmuszone są płacić społeczeństwa niebędące stroną konfliktu. Działalność terrorystyczna stanowi zagrożenie nie tylko dla życia jak również własności poszczególnych jednostek, a jest zasadniczą kwestią teraźniejszego świata, albowiem z uwagi na swoją istotę może zagrażać porządkowi społecznemu, stosunkom międzynarodowym, a przy zastosowaniu środków masowej zagłady dosłownie istnieniu ludzkości.

Realną metodą walki z terroryzmem jest zmiana układów ekonomicznych na świecie, a także stworzenie możliwości nie tylko przeżycia, lecz godnego życia dla jednej czwartej ludzkości. Drugim nieodzownym elementem jest edukacja. Edukacja natomiast wymaga uczciwości – dla wielu polityków być może pojęcia teoretycznego. Jednakże jest niewyobrażalne, aby dało się prowadzić walkę o prawa człowieka oraz demokrację, gdy samemu łamie się własne zasady. Walka z terroryzmem wymaga mobilizacji wszystkich obywateli na całym świecie, a ponadto walka ze zjawiskiem terroryzmu powinna sięgać korzeni tego zjawiska, a nie - „leczyć” jego oznaki, toteż w interesie całego społeczeństwa leży zwalczanie przyczyn terroryzmu.

Terroryzm XXI wieku to zjawisko, z którym spotykamy się coraz częściej. Jak w przypadku wielu innych zjawisk współczesnej epoki, odmiennosc jego tkwi w głównej mierze w skali, z jaką uderza on w podstawy współczesnego ładu politycznego, społecznego jak również ekonomicznego. W teraźniejszym świecie wszystkie otaczające człowieka oraz instytucje zjawiska zyskują większy wymiar, coraz trudniej jest przebić się z celowym przekazem. Im trudniejsze jest to zadanie, tym drastyczniejszych środków przekazu będzie gotów użyć jego twórca, ażeby przykuć uwagę odbiorcy. Z tego względu jednocześnie w przypadku terroryzmu trzeba się liczyć z rozszerzaniem zjawiska. Należy pamiętać o tym, iż ugrupowania terrorystyczne nie tylko coraz lepiej są zorganizowane, lecz również sięgają po coraz bardziej radykalne narzędzia.

Polska była jak dotąd wolna od bezpośrednich zagrożeń terrorystycznych. Nie oznacza to mimo wszystko gwarancji bezpieczeństwa w przyszłości. Na zagrożenie ze strony terrorystów Polska musi być przygotowana w każdej chwili. Każde państwo na świecie musi mieć się na baczności, a ponadto pilnować swojego terytorium, albowiem nie wiadomo kiedy oraz gdzie nastąpi następny atak terrorystyczny.

BIBLIOGRAFIA

- [1] ALEKSANDROWICZ T.R., *Terroryzm międzynarodowy*, Oficyna Wydawnicza ŁOŚGRAF – Wiesław Łoś, Warszawa 2008.
- [2] BĄK T., CIEKANOWSKI Z., *Teorie bezpieczeństwa*, PWST-E, Jarosław 2012.
- [3] BORUCKI M., *Terroryzm – zło naszych czasów*, Wydawnictwo Mada, Warszawa 2002.
- [4] BUKOWSKI S.Z., *Terroryzm europejski. Geneza i współczesne zagrożenia*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, Słupsk 2010.
- [5] CESARZ Z., STADTMULLER E., *Problemy polityczne współczesnego świata*, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2002.

- [6] CIEKANOWSKI Z., *Zwalczanie terroryzmu w Polsce*, PWST-E, Jarosław 2015.
- [7] DIETL W., HIRSCHMANN K., TOPHOVEN R., *Terroryzm*, PWN, Warszawa 2011.
- [8] HOŁYST B., JAŁOZYŃSKI K., LETKIEWICZ A. (red.), *Wojna z terroryzmem w XXI wieku*, Wyd. WSP, Szczepno 2009.
- [9] MADEJ M., *Zagrożenia asymetryczne bezpieczeństwa państw obszaru transatlantyckiego*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 2007.
- [10] PIKULSKI S., *Prawne środki zwalczania terroryzmu*, Wyd. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2000.

THE CAUSES OF TERRORISM, CONTEMPORARY CHALLENGES OF COUNTERTERRORISM AND STATE SECURITY

Abstract. The article analyzed terrorism as a threat to global security. It was emphasized that this is a historically variable, multi-faceted, dynamic phenomenon that manifests itself in various forms. Being in war with the state and its structures, the war does not take place in the means and the tragic consequences. Although the issue of terrorism is the subject of numerous studies and analyzes, it is often the experts in the subject matter that focus exclusively on the indication of the main reasons for the phenomenon in question. There is, however, no in-depth analysis or attempt to systematise the sources of terrorism in the deliberations on terrorism. In times of conflict, ethnic tensions, ideological and political terrorism began to take on new forms, and also became a way to solve the problems. The effectiveness of the actions taken by terrorist groups is largely dependent on the funds obtained for this purpose. It is worth pointing out that terrorist activity poses a threat not only to the life as well as the property of individual individuals, but as a fundamental issue of the present world, may threaten social order, international relations, and, by means of mass destruction, literally human beings. All this makes the world forced to cooperate on a large scale, because only by swapping information can the terrorists get away. At the same time, cooperation in the field of law, as well as technology exchange, is also desirable. The real means of combating terrorism is to change the world's economic systems, and to create a dignified life for one quarter of humanity and education. For this purpose, it is necessary to mobilize all citizens around the world. Besides, it should go back to the roots of the phenomenon of terrorism and not just "treat" its signs. In today's world, every state must be on guard, because there is no guarantee of security in the future and it is difficult to predict when another terrorist attack will take place. Also Poland, which has so far been free from direct terrorist threats, should be prepared for possible terrorist threats. In the fight against terrorism, the Republic of Poland has acceded to almost all of the United Nations conventions applicable to counteracting this phenomenon. In Polish legislation, specifically in the penal code, there are also provisions that apply to terrorism. In addition, we have a number of legal acts, such as the Act on the Principles of Use or Stay of Armed Forces of the Republic of Poland outside the borders of the country, which contain in their content dispositions applicable to counteracting the phenomenon of terrorism or its aspects. Concluding remarks on terrorism, it should be emphasized that this phenomenon must be taken into account because terrorist groups are not only better organized but also more and more radical. It is therefore important to continue engaging in the presented subject matter, in order to avoid the potentially serious consequences of the terrorist offense as a threat to global security.

Keywords: attack, security, methods, terrorism, war.